NIEUWE UITGAVEN.

„Pro en Contra“, Vrijhandel.

(Serie II n° 9).

Van de belangrijke pro-en-contra-brochures verscheen korten tijd geleden bovenstaand nummer, waarin ter zake van het aloude doch steeds nieuw blijvende vrijhandelsvraagstuk door Dr. D. Bos en den heer J. van Dusseldorp A.Mzn. op nieuw het vóór en het tegen uiteengezet wordt.

De waarde van dit jaauus-geschrift, waarin geen nieuwe gezichtspunten worden geopend, is hierin gelegen, dat het een gemakkelijk overzicht geeft van den tegenwoordigen stand van deze nu smeulende, straks misschien weer fel brandende kwestie; terwijl het, door thans te verschijnen, gelegenheid biedt tot hernieuwde nauwgezette inspectie der wapenen, van weerszijden gebruikt in den nimmer volstreken strijd over de meest wenschelijke handels-politische richting, welke van zoo overwegend belang is voor onze volkswelvaart. Daarom is het wellicht niet overbodig de voornaamste der door beide schrijvers behandelde punten kortelijks te resumeeren; om de eenheid van ieders betoog niet te verbreken, worden de geschriften achtereenvolgens besproken.

Beide schrijvers beginnen met te wijzen op de noodzakelijkheid om zuiver te formuleeren wat onder het vraagstuk moet worden verstaan, wat vrijhandel is en wat protectie. Dr. Bos wenscht de vraag te beperken tot ons land in dezen tijd, om daardoor af te snijden allerlei op zich zelf wel belangrijke vragen omtrent de doelmatigheid der handelspolitiek van ons land of andere landen ook in vroegere tijden. Het verschil tusschen vrijhandelaar en protectionist wordt z. i. bepaald door het antwoord op deze vraag: „Zal men het tarief van invoerrechten zoodanig inrichten, dat daardoor binnenlandsche producenten in sommige takken van

nijverheid en landbouw op de binnenlandsche markt een voorsprong verkrijgen boven den buitenlander of niet. Wenscht men het eerste, dan huldigt men eene beschermende handelspolitiek; zoo niet, dan is vrije handel het doel waarnaar men streeft."

Welk karakter draagt het hier geldend tarief?

Het beginsel, waarop het berust, kan slechts worden begrepen in verband met de historie. Het gaat uit van het technisch beginsel dat van volledige fabrikaten een invoerrecht wordt geheven van 5 pCt. der waarde; van halffabrikaten (artikelen, die vnl. dienen als hulpmiddel bij de nijverheid of die hier te lande verder worden bewerkt) 2 à 3 pCt., terwijl grondstoffen en eerste levensbehoeften vrij kunnen worden ingevoerd. Toen dit in 1862 werd bepaald, hadden de nadeelige gevolgen van de bescherming reeds meermalen tot verlaging van het tarief doen besluiten. Maar zelfs in 1862 was het des wetgevers bedoeling een overgangstoestand te scheppen, waardoor men geleidelijk zou kunnen komen tot afschaffing van alle beschermende rechten en tot invoering van een zuiver fiscaal tarief. In overeenstemming hiermee werden in 1877 de tarieven nogmaals verlaagd, toen tal van rechten, die geacht werden te strijden met het vrijhandelsbeginsel, werden ingetrokken. Doch op grond van de nog altijd bestaande 5 percent kenschetst Dr. Bos het tegenwoordig tarief als "zeer zwak beschermend ten bate van de nijverheid." Niettegenstaande de doorlopend vrijzinnige handelsstaatkunde is deze "zwakke bescherming" blijven bestaan. Doch dit laat zich gereedelijk verklaren als men in het oog houdt, dat handelspolitiek is een kwestie van richting. Wel heeft zij hier te lande sedert het midden der vorige eeuw zich in de richting van vrijen handel bewogen, doch deze beweging kon niet zóó ver gaan, dat het tarief niet meer zou bevatten dan rechten op producten, die hier niet kunnen worden voortgebracht of rechten, welke met hier geheven accijnsen overeenkomen; omdat de behoefte der schatkist en de neiging om eenmaal gevestigde handelstoestanden onaangeroerd te laten, haar invloed hebben doen gelden. "Dat op dit oogenblik, — aldus Dr. Bos — nu het tarief eenige maar slechts zeer zwakke bescherming uitoefent, daarin onder den bestaanden financiëelen toestand kon worden berust, zal door den vrijhandelsgezinde worden toegegeven, al zal hij krachtig opkomen tegen veranderingen in het tarief,

waardoor het protectionistisch karakter verscherpt wordt." Daarom ook konden de voorstanders van het vrijhandelsbeginsel vrede hebben met de wet van 1895, welke geen verandering bracht in het tarief, doch slechts beoogde door beter toezicht op de waardebepaling der goederen bij invoer een einde te maken aan ergerlijke ontduiking. De beteekenis van deze wet is dan ook niet een ommekeer in de richting der tariefpolitiek, al is het gewilde gevolg ook geweest verhooging van de opbrengst der inkomende rechten. —

In de richting van doorgaande verlaging van het tarief drijft derhalve het vrijhandelsbeginsel. En algemeen — ook van protectionistische zijde — wordt het erkend, dat internationale vrijheid van handel, dat algemeen vrij ruilverkeer tusschen de verschillende Staten voor allen het meest verkieselijk zou zijn. De voordeelen springen dan ook in het oog. „Elk volk en elk deel van een volk zal bij een vrij ruilverkeer zich zooveel mogelijk toeleggen op dien arbeid, waarvoor het de meeste geschiktheid bezit en waarvoor de omstandigheden van klimaat, aanwezigheid van grondstoffen enz. het meest gunstig zijn. Daardoor zou een betere internationale arbeidsverdeeling ontstaan dan nu mogelijk is en deze zou aan alle volken ten goede komen." Dit argument, terecht aangevoerd voor een algeheele internationale vrijlating van het ruilverkeer, kon, naar Dr. Bos meent, niet als zoodanig gelden om te bewijzen waarom ons land zich van bescherming zou moeten onthouden, daar de voordeelen van het alléén-blijven-volgen van den in 't algemeen besten weg wel eens tegen de nadeelen zouden kunnen opwegen. Doch het feit op zich zelf, dat andere landen bescherming invoerden, of ons door hunne protectie benadeelen, is evenmin een argument om nu ook hier beschermende maatregelen te nemen. Elk land beoordeelt zijne handelspolitiek naar eigen gegevens en eigen verwachtingen, die van volk tot volk uiteenloopen. De gevolgen van een bepaald stelsel zijn voor onderscheidene staten ook zeer verschillend. En in dit verband wordt er door Dr. Bos terecht op gewezen, dat Amerika ¹⁾, waarop door protectionisten zoo gaarne

¹⁾ Zie hieromtrent ook n° 42 der Geschriften van de Vereeniging „Het Vrije Ruilverkeer", getiteld „Amerika's Welvaart en de Protectie".

een beroep wordt gedaan, een zeer groot gebied is, waarbinnen volkomen vrijhandel heerscht; dat het door dat land gevolgde systeem van hooge rechten heel andere gevolgen zou hebben in ons kleine gebied, hetwelk zich, zonder groote verscheidenheid van hulpbronnen, op het snijpunt van de groote handelswegen bevindt te midden van landen, waartusschen groot verkeer wordt onderhouden. Bovendien, de door het buitenland ons toegebrachte schade bewijst nog volstrekt niet dat het er zelf voordeel van plukt, en in geen geval dat ons land wel zou varen bij onzerzijdsche bemoeilijking van den vreemdeling op onze markten.

Welke gevolgen zouden hiervan zijn te wachten?

Dr. Bos wijst op overmatigen en ongewenschten druk op de mingevoede klassen van de bevolking, aangezien in het algemeen de prijs van door invoerrechten getroffen waren zou stijgen.

Voorts vreest hij nadeel voor het staatkundig en maatschappelijk leven. De onderlinge verstandhouding der volken wordt door tarievenstrijd slechter. „Snij de banden van het handelsverkeer door, en het tegenwicht, dat duizende handelsrelaties aanbieden tegen animositeit tusschen volkeren, valt weg.“ Vooral een klein volk met groot koloniaal bezit als het onze is het geraden niet te volgen die politiek van bescherming, die logisch zal leiden tot wederinvoering der differentieele rechten in Indië, waardoor slechts talrijker zouden worden de bronnen van strijd en geschil.

Doch ook de inwendige politieke verhouding zal schade lijden. De noodwendige botsing van de verschillende groepen van producenten, welke het gevolg is van protectie, wordt oorzaak dat de strijd der beginselen onder zal gaan in die om het materiele gewin, omdat dan uitsluitend op stoffelijk belang het oog zal gericht zijn. „Degradatie en demoralisatie van het staatkundig leven“ zal het niet te voorkomen gevolg zijn.

En zal worden bereikt, wat protectionisten zoo gaarne beloven, de bevordering van „den“ nationalen arbeid? Zal werkelijk door bescherming meer gelegenheid worden geboden tot het verrichten van arbeid tegen hoogere belooning, niet in geld doch in goederen gemeten? Zal er inderdaad bovendien meer en geregelder werk ontstaan door sterkere vraag naar werkkraft? Dr. Bos beantwoordt deze vragen beslist ontkennend. „Een algemeen schema van tariefheffing, waardoor bij de onmogelijk te voorspellen, steeds

veranderende loop van de maatschappelijke behoeften, de arbeidsvraag zoo groot mogelijk is, valt niet te geven. De meeste kans biedt daarbij aan het systeem, dat zooveel mogelijk de richting van de beweging van kapitaal en arbeid ongestoord laat."

Welke resultaten dan wèl zijn te vreezen van het nationalen-arbeid-bevordering-systeem?

Primo voor den landbouw. Protectie zonder landbouwbescherming is zeker niet billijk en niet rechtvaardig, daar de uitkomsten van het landbouwbedrijf voor een groot deel afhankelijk zijn van de prijzen van de producten der landbouwexportindustrie (zuivel, aardappelmeel, carton en beetsuiker). Deze prijzen worden bepaald door de buitenlandse markt, zoodat invoerrechten deze landbouw niet zouden baten. Bescherming voor nijverheidsproducten alléén leidt slechts tot het voor den boer nadeelig gevolg van verhooging der prijzen van het landbouwgereedschap en tal van hulpmiddelen voor zijn bedrijf. En door graanrechten zou slechts een klein deel van den landbouw worden bevoordeeld, nl. die groote bedrijven, waarin door den boer, niet als pachter doch als eigenaar, de graanbouw voor de markt wordt bedreven.

Door de meerderheid der protectionisten is dan ook afgezien van landbouwbescherming. Doch daarmee groeven zij den grond onder de voeten zich weg; immers daarmee werd erkend, dat deze 29 percent van onze bevolking zal worden benadeeld, terwijl tevens toe wordt gegeven dat de arbeid in die bedrijven niet kan worden bevorderd.

Evenmin is dit het geval met den handel, waarin door 17 percent der bevolking werk wordt gevonden. Dat dit getal niet te groot is, gelijk door protectionisten wel eens is beweerd, springt in het oog, als men bedenkt, dat ons volk door de ligging des lands is geroepen om het ruilverkeer tusschen de natiën te bevorderen.

Ook de handel vindt bij protectie geen baat. Dr. Bos vreest beperking van den geheelen stroom van het handelsverkeer, die thans nergens zoo sterk toeneemt als hier; bovendien meer en lastiger formaliteiten, waardoor de handel gevaar loopt zich te verplaatsen; ten slotte bemoeilijking van de geleidelijke ontwikkeling van de kleinere handelsbedrijven.

En hoe voor de industrie zelve? Zeker, in den beschermden tak van nijverheid kan door een hoog recht meer winst worden gemaakt; hierdoor de mogelijkheid ontstaan om uitbreiding aan zaken te geven, zoodat de vraag naar arbeidskracht in dat bedrijf grooter kan worden. Doch de duizende verbruikers van het beschermde artikel zullen alle iets meer moeten betalen, waardoor de vraag naar andere producten weer minder zal worden, zoodat in deze bedrijven een te véél aan werkkraft ontstaan zal. Ook Dr. Bos toont met voorbeelden aan, dat tariefverhooging niet brengt vermeerdering, doch louter verplaatsing van arbeid.

Van de voordeelen der protectie krijgt de Staat wel zijn ... kruimkens, doch het grootste deel van den buit gaat naar de beschermde fabrikanten.

Ten slotte zij nog gewezen op het ook voor ons land niet denkbeeldig gevaar van vermeerdering der bestaande trusts en kartels, waardoor de verbruikers worden gedwongen nog meer op te brengen ten behoeve van particulieren.

En wat is de praktijk in het naburige Duitschland, ons door protectionisten ten voorbeeld gesteld? Telkens weer wordt aldaar verscherpt de geweldige belangenstrijd tusschen agrarier en industrieel, en ... stijgend is de onwil van een groot deel des volks, ten wiens koste die strijd wordt gestreden, om de nadeelen er van langer te dragen.

Is het wonder dat Dr. Bos een krachtig „vóór den vrijhandel“ laat hooren? en is het nog noodig te zeggen dat hij door zijn overtuigend en helder pleidooi opnieuw aan zich heeft verplicht degenen, die warm blijven voelen voor een vrijen, natuurlijken groei van de brouwen van onze volkswelvaart?

* * *

Doch *audite et alteram partem*.

Wat zegt de leider der protectionisten tot al deze zaken in zijn polemisch geschrift, dat juist door dit karakter wellicht minder geschikt is om belangstellende leeken wegwijs te maken in den „chaos, die bij ons op handelspolitisch gebied heerscht“?

Evenals zijn medeprae-adviseur van de publieke opinie, acht de heer van Dusseldorp het noodzakelijk klaarheid te brengen in de begrippen. Het uitgangspunt van zijn betoog is gelegen in de praemisse, dat vrijhandel is een absoluut begrip; van vrijheid van handel mag eerst dan worden gesproken wanneer „er in het

geheel geen rechten worden geheven, zoodat de goederen overal vrij kunnen worden ingevoerd». Onder vrijhandel moet worden verstaan «niet alleen vrijheid om te koopen wat wij behoeven, maar ook de volledige vrijheid om voort te brengen en te verkoopen wat voor ons te produceeren het voordeeligst is. Die vrijheid heeft men onder den internationalen vrijen handel. Nederland heeft geen vrijhandel, het heeft «zwakke bescherming». Doch al had het niet «een in hoofdzaak zwak beschermend tarief», dan nog zou het den vrijhandel niet kennen; want «een land, dat de buitenlandsche goederen vrij toelaat, terwijl het buitenland zijn voortbrengselen belast, heeft geen vrijhandel, het heeft Eenzijdigen vrijen invoer».

Aldus in het kort des heeren van Dusseldorp's «stelsel». Waarom echter het vrijhandelsbegrip slechts in absoluten zin mag worden verstaan, terwijl dit niet noodig is voor het begrip protectie, wordt niet bewezen. De consequentie van des Schrijvers praemisse zou zijn, dat ook van «bescherming» eerst dan zou mogen worden gesproken, als door geen enkel land de vrijheid van handel meer werd gehandhaafd. Verhooging der inkomende rechten zou dan kunnen worden verdedigd met het nieuwe argument, dat in zoodanig geval niet van protectie mag worden gesproken, omdat op een of ander hoekje der wereld geen beschermende tarieven bestaan! Zou in den Haag één ingezetene worden gevonden, die zou gelooven dat hij geen belasting betaalt, wanneer b.v. in Rijswijk geen hoofdelijke omslag werd geheven?

In herinnering moge worden gebracht, hoe de vinding des Schrijvers van vrijhandelszijde ¹⁾ ongeveer als volgt reeds vroeger weerlegd is. Het stelsel van Eenzijdigen vrijen invoer bestaat noch in de praktijk, noch in de theorie. Er bestaat geen eenzijdige invoer, want tegenover invoer staat altijd uitvoer. Er is geen vrije invoer, want in Nederland is een tarief van invoerrechten. Er bestaat geen eenzijdigheid in de vrijheid, want onze uitvoeren vinden, ook volgens de heer van Dusseldorp zelf, nog afzet op «groote gebieden, die tot heden de politiek van de open deur handhaven». De zoogenaamde eenzijdige vrije invoer — afgezien

¹⁾ Namelijk door prof. d'Aulnis de Bourouill. Vgl. het Verslag van de Algemeene Vergadering, door de Vereeniging voor de Staatshuishoudkunde en Statistiek te Utrecht gehouden op 1 October 1904.

van de onjuistheid der uitdrukking — is enkel een toestand, welke door de vrijhandelaars wordt aanvaard bij gebrek aan beter. Het is een toestand, een feit, — geen leer, geen „stelsel“, waarvan de vrijhandelaar voorstander is. Doch de freetrader zegt dat deze toestand verergeren zou, indien onzerzijds, gelijk de heer v. D. wenscht, heil werd gezocht in verhooging van de tarieven. Deze maatregel zou aanleiding geven tot tarievenoorlog. Nederland zou vervallen van kwaad tot erger, indien het aan den slagboom van zijn buurman een slagboom tegenover stelde; immers de Nederlandsche handel zou over twee, inplaats van over één, hebben te springen.

Doch de heer v. D. is niet overtuigd: alsof zijn leer niet was bestreden, blijft hij eischen dat het „nationaal arbeidsveld in stand wordt gehouden“, dat men zal „onderzoeken of een invoerrecht op dat artikel, hier geheven, ons in het binnenland het terrein kan hergeven, dat het buitenland ons afhandig wil maken“. —

Vrijhandel is volgens den Schrijver „iets positiefs, niet een kwestie van richting“. Wanneer Dr. Bos en zoovele anderen beweren, dat de historische lijn zich beweegt in de richting van verlaging der rechten, dan wordt dit door den heer v. D. outkend met een beroep op de absolute cijfers van opbrengst der inkomende rechten, welke z. i. bewijzen dat de bewering, als zou de bescherming zijn verminderd, niet juist is.

Raadpleegt men echter niet des Schrijvers grafische voorstelling van de historische lijn, doch de cijfers van de Statistiek der Rijksinkomsten, dan blijkt dat het opbrengstcijfer, in percenten van het totaal der belastingen berekend, niet, zooals de Schr. beweert, van 1855 tot 1904 is gestegen van 5 op 7.2 pCt. doch tot 1895 constant is gedaald van 7.4 pCt. (7.8 pCt. in 1831) op 5.6 pCt., en als gevolg van het verscherpte toezicht der wet van 1895 is gestegen tot 7.2 pCt. in 1904. Nader nog blijkt m. i. de daling uit de volgende tienjaarlijksche cijfers betreffende het aandeel der invoerrechten in het totaal der belastingen.

1840—1850.	. . .	8.94 pCt.
1850—1860.	. . .	7.83 "
1860—1870.	. . .	6.85 "
1870—1880.	. . .	5.78 "
1880—1890.	. . .	4.71 "
1890—1900.	. . .	6.08 "

Doch Schr's bewering, dat de historische lijn niet wijst op verlaging, strijdt bovendien met hetgeen hij zelf vroeger gezegd heeft: „De wetten van 1862 en 1877 zijn beide in hoofdzaak te beschouwen als leidend in de richting van meer onbelemmerd verkeer, ook in haar openbaart zich het streven naar vrijhandel . . .”. Terecht zegt de Schrijver ergens: „Den tegenstander te verslaan met zijn eigen wapenen, is zeker het meest afdoend.”

Rest dus slechts het verschil van opinie omtrent de wet van 1895, die „feitelijk de bescherming ten onzent schier verdubbelde”. De Schrijver begaat m. i. hier de gewone fout van gelijkstelling van het post met het propter; hij vergeet te vermelden, dat de cijfers van vóór 1895 wegens de vele ontduiking te laag zijn, en beoordeelt de wet ten onrechte uitsluitend naar de absolute opbrengstcijfers der inkomende rechten. Doch moet niet een wet in de eerste plaats worden beoordeeld naar den ondubbelzinnigen inhoud, en kan de stijging der opbrengst niet mede het gevolg zijn van vermeerderden invoer, van vermeerderd verbruik in verband met toegenomen bevolking? —

Ook de meening van hen, die den vrijhandel beschouwen als een kwestie van maat, van een meer of een minder, wordt door Schr. bestreden; eveneens de opvatting van hen, die het karakter der rechten willen zien beoordeeld naar des wetgevers bedoeling. Dat dit laatste niet de heerschende meening is in het tegenwoordige kamp der freetraders, wordt m. i. afdoende bewezen door de gausche vrijhandelscampagne, die in 1904 en 1905 is gevoerd tegen het „fiscaal bedoelde” tariefontwerp-Harte.

Ook over de gebruikelijke interpretatie van „fiscale rechten” stort de schrijver de fiolen zijns toorns. Hij noemt „zuiver fiscaal” slechts „een recht, geheven van een artikel, dat in ons land niet wordt voortgebracht, zoodat zulk een recht geen beschermende werking kan hebben”.

Doch is dit niet ook het geval met rechten, gelijk aan hier geheven accijnzen? Voor een meer juiste uiteenzetting van de tegenstelling tusschen fiscaal en beschermend moge worden verwezen naar n° 22 van de door de Vereeniging „Het Vrije Ruilverkeer” uitgegeven geschriften.

Doch juist in het bestaan van accijnzen ziet de schrijver een

bewijs voor zijne stelling dat Nederland geen absoluten vrijhandel heeft. Accijnzen „moeten worden beschouwd als de sterkst-denkbare belemmeringen van den vrijen handel en de vrije voortbrenging, als tolboomen tegen de nationale welvaart“.

Afgezien van de verwarring van het vraagstuk met dat der indirecte belasting, mag worden gevraagd: kan niet, wanneer in onnoodige verhooging der prijzen „het schadelijke dier rechten ten duidelijkste aangetoond wordt“, precies hetzelfde gelden tegen verhooging der inkomende rechten, daar ook deze prijsverhogende strekking bezitten?

Dit laatste wordt echter door den Schrijver bestreden, behalve voor die artikelen, welke niet in voor het verbruik voldoende hoeveelheid binnenslands voortgebracht kunnen worden. „Zulke rechten, zooals die op granen bijvoorbeeld, verhoogden den prijs der producten ongeveer met het bedrag van het recht“. Doch door een beschermend recht te heffen op „rationeele wijze“ van artikelen, die binnenslands wel in voldoende hoeveelheid zijn te produceeren, wordt „de industrie in stand gehouden en ontwikkeld“, „de handel“ bevorderd. „Wel verre van hogere prijzen te veroorzaken, voeren rationeel toegepaste beschermende rechten, zooals onze export-industrieën bewijzen, tot overvloedige productie en tot lagen prijs“.

Volgens den Schrijver moet de wetgever dus „rationeel“ kiezen tusschen verschillende bedrijven en slechts die beschermen, welke evengoed als de buitenlandsche en in voldoende hoeveelheid in de binnenlandsche behoefte kunnen voorzien. Doch nog altijd wordt verzuimd aan te geven hoe de wetgever daarbij moet te werk gaan, hoe hij die bedrijven van andere kan onderkennen. Is niet reeds meermalen bewezen, dat het geraten is niet te spoedig geloof te slaan aan klachten van fabrikanten over achteruitgang van hunne bedrijven, om daardoor des wetgevers meelij te wekken? Is niet te vreezen dat ieder industrieel, begeerig naar wat bescherming, zal beloven even goedkoop en overvloedig als de buitenlander voor de eigen behoefte te produceeren? Wie van hen moet wel, wie niet worden geloofd? Terecht is gezegd dat de wetgever niet in staat is die vraag te beantwoorden, zonder bevoordeeling hier, benadeeling ginds.

Het bestek van dit opstel gedooft niet den Schrijver punt voor punt verder te volgen. Daarom moge worden volstaan nog te wijzen op enkele behandelde vragen. Zoo de vraag of Neerland's welvaart de vergelijking met die van andere landen doorstaan kan en of deze gevolg is van de vrijzinnige handelspolitische richting. Deze vragen worden door hem ontkennend beantwoord, vnl. met een beroep op Duitschland waar „de protectie gevoerd heeft tot goedkooper productie“. Wat hiervan aan is, werd in de geschriften der vrijhandelaren meer dan eens onderzocht; zoo wordt in blaadjes van „Het Vrije Ruilverkeer“ met cijfers bewezen, dat levensmiddelen in beschermde landen duurder zijn dan in die, waar vrijhandel parool is; dat hetzelfde kan worden gezegd van tal van industriele artikelen; dat de Duitsche scheepsbouw duurder werkt dan de onze, de beschermde Amerikaansche scheepsbouw en scheepvaart niet op kunnen tegen de onbeschermde in Engeland. Wat Duitschland betreft moge nog eens worden herinnerd aan de gulden woorden ¹⁾ van Prof. Dr. Anton te Jena: „de overgang van Nederland tot het beschermend stelsel moet, wanneer hij niet gepaard gaat met toetreding tot het tolverbond, zonder eenigen twijfel voor Nederland nadeelig blijken . . . In hoofdzaak een land van doorvoer en tusschenhandel, zou zijn binnenlandsche markt, wegens den geringen omvang van het rijk en de kleinheid van zijn bevolkingscijfer, niet groot genoeg zijn om op den duur aan de nationale industrie een afzetgebied te verzekeren van voldoende grootte voor zijn ontwikkeling; de Nederlanders zouden zich daarom in hun eigen vleesch snijden, wanneer zij door een stelsel van bescherming hun nijverheid wilden trachten in de hoogte te werken“.

Ten slotte. Alsof niet elk ten gunste van de protectie aangevoerd argument van vrijhandelszijde met nauwgezetheid werd onderzocht, alsof door freetraders geen enkele poging gedaan was om de leer der bescherming of datgene wat men soms als zoodanig gelieft te verkondigen, naar zijn juiste waarde te schatten; alsof niet ook de overtuiging der vrijhandelaren steunde op resultaten van een ernstig zoeken naar waarheid, — meent de heer van

¹⁾ Zie Economist van Mei 1902, bl. 383.

Dusseldorp te mogen te spreken van „opzettelijke verwarring“, van „niet-fraaie taktiek“, van „gemis aan beginselvastheid“, van „poseeren als advocaat van den verbruiker“, van „quasi-wetenschappelijke, op niets berustende beweringen“, van „op een dwaalspoor leiden der publieke opinie“; meent hij ook in het hier besproken geschrift te hebben aangetoond dat „de leer van den eenzijdigen vrijen invoer éu theoretisch onjuist is en praktisch op letterlijk niets steunt“, terwijl het niettemin taaie leven van „dat beginselloos paskwil, dat men ten onzent vrije handel noemt“, volgens hem slechts is te verklaren uit „verblindings, door jaren-lange eenzijdige en verkeerde voorlichting veroorzaakt“.

Hiermede kan de freetrader het stellen. Betwijfeld mag echter worden, dat zulke distels en doornen uit den protectionistischen doolhof geschikt zijn om verlangen te wekken naar het andere daar groeiend gewas.

En is het nog wel te verwonderen, dat de Schrijver ergens klaagt over „totaal onvruchtbare“ discussie?

's-Gravenhage, December 1906.

A. HERINGA.